

Työllisyyttä parantavat toimenpiteet

Lausunto työ- ja elinkeinoministeriölle 2016

Lilja Tamminen

*sosiaali-, talous- ja työllisyyspolitiikan alan luennoitsija ja kirjoittaja
hallinnon kehityskonsultti*

Täydentäneet näkemyksillään:

Simo Raittila, Vtk, HuK

Lukas Korpelainen

29.2.2016

Sisällysluettelo aihealoittain

1. Hallintotaakka ja sääntely

- 1.1 Kaava- ja rakentamispäätöksistä tehtyjen valitusten käsittelyaika
- 1.2 Yksityishenkilöiden verokorttien tilaamisen helpottaminen
- 1.3 PK-yritysten hallintotaakan vähentäminen

2. Kansainvälinen kilpailukyky ja talouskasvu

- 2.1 Työmarkkinoiden joustavoittaminen
- 2.2 Palkan sivukulut ja työn yksikköhinta
 - 2.2.1 Työelälemaksut
 - 2.2.2 Muut sivukulut
- 2.3 Alkoholilainsäädäntö

3 Sosiaaliturva

- 3.1 Ansioturva
- 3.2 Työttömyysturva
- 3.3 Asumisen tuet
- 3.4 Eläkkeet
- 3.5 Opintotuki
- 3.5 Perustulo

1. Hallintotaakka ja sääntely

Julkishallinto

1.1 Kaava- ja rakentamispäätöksistä tehtyjen valitusten käsittely

Viime vuosina mediahuomiota on saanut erityisesti kaupunkialueiden ja julkisen liikenteen kehittämistä vaivannut ilmiö, jossa kaava- ja rakentamispäätöksistä erinäiset tahot tuottavat suuria määriä Suomen lain sanan ja hengen kannalta ilmiselvästi perusteettomia valituksia hallinto-oikeuteen, joiden tarkoitus vaikuttaa olevan pääasiassa valitusten käsittelykaaren hyväksikäyttö hankkeiden lykkäämiselle ja haitanteolle. Suoria työllisyysvaikutuksia itse hankkeissa on vaikea arvioida, koska käsittelyjonossa olevat hankeiden valitukset purkautuvat tasaista tahtia, mutta ennen kaikkea asia tuottaa turhaa, täysin tuottamatonta työtä hallinto-oikeudessa ja vie resursseja varsinaisilta hallinto-oikeuden asioilta.

- Esitetään, että kaava- ja rakentamispäätöksissä valitusoikeutta rajataan ajallisesti nykyisestä ja resursoidaan valitusten ennakkoseulontaa selvästi perusteettomien valitusten nopeutettua käsittelyä varten.

Palkansaajat ja työnantajat

1.2 Yksityishenkilöiden verokorttien tilaamisen helpottaminen

Verohallinto on äskettäin lanseerannut mahdollisuuden työnantajille automaattisesti hakea palkansaajien verokortin sähköisesti palkanmaksujärjestelmään. Tästä on ollut hyötyä satunnaisten työnantajien kohdalla mutta itse palkansaajallekin, koska hänen ei ole tarvinnut toimittaa paperista verokorttia tai kuvaa sivutuloverokortista. Nykyinen verokorttien tilausprosessi on turhan kankea, ja johtaa liiallisiin ennakonpidätyksiin, jotka ovat kauan poissa kuluttajakaupasta ja piensijoituksista. Lisäksi veronpalautuksille maksettava korko on inflaatiota pienempi, mikä syö kuluttajien ostovoimaa. Verokorttien tilaaminen yksityishenkilöiden toimesta on *Verokortti verkossa* -palvelusta huolimatta ollut koko veroarvion uudelleenlaskentavaatimuksen vuoksi ollut työlästä ja jopa vaatinut työnantajan opastusta ja aikaa. Työnantajan sähköistä asiointia ehdotetaan vietäväksi vielä pidemmälle seuraavasti:

- Työnantajan tulisi palkansaajan kirjallisella suostumuksella voida tilata sähköisesti verohallinnosta työnantajan arvion mukaisella tuloarvolla laskettu sivutuloverokortti, joka perustuu olemassaolevaan veroarvioon, johon palkansaajan muut voimassa olevat verokortit perustuvat.
- Freelancer-työtä tekevän ns. freelancer-verokortin tilaamista ja aiemmin tilatun kortin uudelleenlaskentavastuusta tulisi sujuvoittaa.

Pienet ja keski-suuret yritykset

1.3 PK-yritysten hallintotaakan vähentäminen

Pienten yritysten työvoiman työajasta ja siten taloudellisista resursseista kuluu Suomessa huomattava osuus pelkästään lakien ja viranomaisten asettamien hallinnollisten velvoitteiden täyttämiseen. Käytännössä asia on järjestetty niin, että jokainen yritys ja muu toimija omalta osaltaan vastaa raportoinnistaan mm. verohallinnolle sekä jatkuvasti muuttuvien lakien ja oikeuskäytännön huomioimisesta taloushallinnossaan, jonka pohjalta raportointia tehdään. Mikäli vertaamme nykytilaa vaihtoehtoiseen tilanteeseen, jossa viranomaiset eivät ulkoistaisi tehtäviensä hallintotaakkaa hallintoalamaisilleen, käy ilmi, että viranomaisten luoman hallintotaakan kantaminen on täysin tuottamatonta työtä yrityksen liiketoiminnan näkökulmasta. Vähentämällä jokaiselle yritykselle yksittäin koituvaa liiketoimintaan varsinaisesti liittymätöntä hallintotaakkaa, vapautettaisiin resursseja yritysten kasvun ja menestyksen kannalta tuottavan työn tekemiseen.

Elinkeinotoiminnan sääntelyn valmistelun ohjaavat periaatteet

Useat länsimaat ovat 2010-luvulla aloittaneet kansallisia hallintotaakan vähentämishankkeita. Euroopan unionissa hankkeita on syntynyt sitten 2000-luvun puolivälin, mutta erityisesti 2010-luvun vaihteen jälkeen. EU-komission korkean tason ryhmä hallintotaakan vähentämiseksi perustettiin vuonna 2007 komission hallintotaakan vähentämisen toimenpideohjelman tueksi. Ryhmän mandaatti päättyi vuonna 2014, jolloin ryhmä julkaisi hallintotaakasta ja sen vähentämiskeinoista kattavan loppuraportin "Cutting Red Tape in Europe: Legacy and Outlook". Raportti sisältää lukuisia EU:n jäsenmaiden hallitusten ja viranomaisten työtä varten kehitettyjä ohjeita ja toimintatapoja järjestää sääntely kestäväällä tavalla, mutta Suomessa komission suositukset ovat toistaiseksi jääneet vaille suurempaa huomiota.

Suomen elinkeinotoiminnan sääntelyn valmistelu on historiallisista ja elinkeinorakenteellisista syistä usein keskittynyt tarkastelemaan ja kuulemaan suurimpia yrityksiä ja toimijoita. Tämä on saatanut olla perusteltua menneisyydessä, kun Suomen elinkeino on rakentunut muutaman suuren toimijan varaan. Periaate on kuitenkin kauan ollut kestävä ja suomalaisen elinkeinoelämän rakenteen muututtua suuresti, eikä paluuta aiempaan "Nokia-aikakauteen" ole odotettavissa.

Vuonna 2015 pk-yritykset työllistivät n. kaksi kolmasosaa työllisistä ja osuus kokonaisliikevaihdosta oli yli puolet. Työllisten määrän lisääntyminen välillä 2001-2012 henkilötyövuosina tapahtui pääosin pk-sektorille; pk-sektorille syntyi yli 15-kertainen määrä työpaikkoja verrattuna suuriin yrityksiin kun työpaikkojen määrä laskennallisesti muunnetaan kokopäiväisiksi.

- Ehdotetaan aloitettavaksi koko julkishallinnon kattavaa ohjelmaa elinkeinotoiminnan sääntelyn ja sen hallintotaakan kehittämisen fokuksen siirtämiseksi pk-yritysten toimintaolosuhteiden ja menestyksen huomiointiin. Tätä voidaan pitää merkittävänä tekijänä Suomen kansainvälisessä kilpailukyvyssä.

Periaatteen perustelu on se, että muissa kuin haittaveron tapaisissa ratkaisuisa, sääntelystä koituva

hyöty kohdistuu laajemmin yhteiskunnalle vaikka yksittäinen yrittäjä tai yritys joutuu kantamaan sen kustannukset. Näin viranomaisen ulkoistaa yksipuolisesti toimintansa kustannuksia tavalla, joka haittaa elinkeinonharjoittajia eivätkä kustannukset jakaudu tasan esimerkiksi suhteessa liikevaihtoon.

Erityisesti kiinteähintaiset veroluonteiset kuluerät, jotka johdistuvat liiketoiminnan elinkaaren alkuun paisuttavat elinkeinotoiminnan aloittamisen pääomatarpeita ilman, että lisäpääoma hyödyttää liiketoimintaa. Mitä suurempi aloittamisen pääomatarve on, sen vaikeampi tarvittava rahoitus on löytää yksityisiltä sijoittajilta ja elinkeinotoiminta jää aloittamatta. Sääntelystä koituvia kustannuksia olisi taroituksenmukaista siirtää tasaisemmin jakautuvaksi pitkin elinkaarta ja ennen kaikkea niiden tulisi kohdistua yrityksen menestykseen enemmän kuin sen toimintaan.

- Yleisesti esitetään EU-kommission korkean tason ryhmän ohjeiden toimeenpanoa sääntelyn valmistelutyössä; yleisellä hyödyllä perusteltua sääntelyä tuottavan viranomaisen tulisi vastata lupa- ja käsittelymaksuista syntyvistä kustannuksista sekä hallintotaakan painon siirtämisestä sääntelevälle viranomaiselle. Niiltä osin, kun y.m. tavoitteen toteutuminen on vaikeaa, kustannusten kattamisen painopistettä ehdotetaan siirrettäväksi liiketoiminnan aloittamisesta liiketoiminnan menestykseen.
- Esitetään, että työ- ja elinkeinoministeriö käynnistää selvityksen liiketoiminnan aloittamiseen tai sen varhaisiin vaiheisiin kohdistuvien sääntelystä johtuvien kustannusten kartoittamiseksi y.m. toimenpiteiden tueksi.

Digitalisaatio oikein toimeenpantuna luo yhdessä julkishallinnon keskitettyjen tietovarantojen kanssa ennennäkemättömät mahdollisuudet automatisoida merkittävä osa pien- ja mikroyritysten nykyisestä hallintotaakasta. Aiemmin mainittujen periaatteiden näkökulmasta vastuu tässä on hallintotaakan synnyttävällä viranomaisella, joista yksi merkittävimmistä on verohallinto.

- Esitetään mikroyrityksille rakennettavaa sähköistä kevyttä taloushallintojärjestelmää kirjanpito toiminnoin nykyisen palkka.fi-palvelun ympärille. Vastuu hankkeesta kuuluisi verohallinnolle, jolla on jo hallussaan sähköiset tietokannat asian toteuttamiseksi. Hankkeen vaikuttavuuden maksimoinnin kannalta olisi tärkeää osallistaa pien- ja mikroyrityksiä edustava asiantuntijaryhmä hankkeen valmisteluun ja toteuttamiseen. Osana hanketta voitaisiin toteuttaa pienille yrityksille suunnattu järjestelmäratkaisun suunnittelukilpailu.
- Osana tai irrallaan y.o. esitystä, esitetään, että verohallinto laajentaa nykyistä Verotili-raportointipalveluaan käsittämään yhdessä palkka.fi-palvelun kanssa myös pienten työnantajien palkkojen maksupalvelu niin, että verohallinto, joka jo omaa palkansaajien verotiedot, myös toimittaisi työnantajan palveluun kokonaisuudessaan maksamasta bruttopalkkasummasta siihen liittyvät vähennykset ja toimittaisi erät asianmukaisille tahoille, kuten eläkevakuutusyhtiöille, työttömyysvakuutusrahastoon ja KELAlle.

2. Kansainvälinen kilpailukyky ja talouskasvu

2.1 Työmarkkinoiden joustavoittaminen

Suomen lakiin kirjattu yleissitovuuden käytäntö, jossa työmarkkinajärjestöjen yksityisesti neuvottelemat työehtosopimukset koskevat myös järjestöjen ulkopuolelle jättäytyneitä työnantajia (ja työntekijöitä) on ainakin Euroopan tasolla ainutlaatuinen. Esimerkiksi Ruotsissa on käytössä paikallisen sopimisen menettelytapa

Yleissitovuus on paitsi työmarkkinoita kokonaisuudessaan kangistava, myös lainsäädännöllisesti ongelmallinen menettely sikäli, että se antaa työmarkkinajärjestöille tosiasiallisesti lainsäädäntövaltaa työehtokysymyksissä siten, että työmarkkinajärjestöiden sopimusten sisältö asettaa lainsäädännön ulkopuolisella ja epädemokraattisesti puitteet sille, millainen toiminta katsotaan rikolliseksi ja millainen ei.

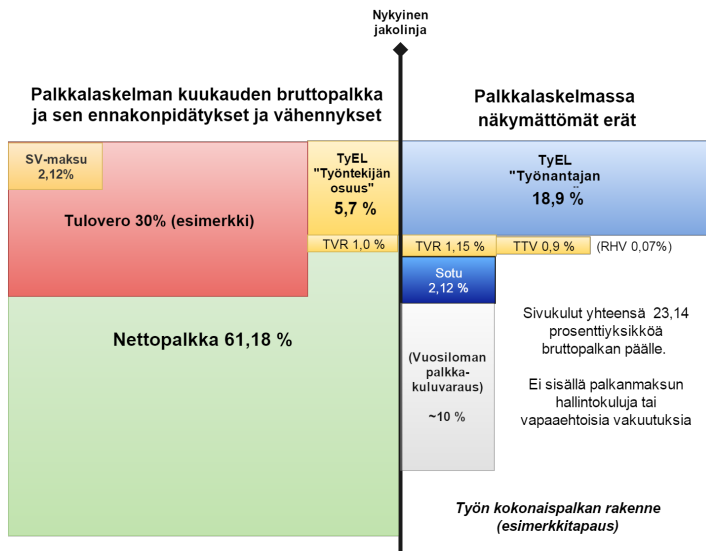
Ennen kaikkea yleissitovuus toimii erityisen huonosti jälkiteollisilla liiketoiminnan aloilla, joissa työajat, työn sisällöt ja työtehtävien vaativuuden määrittäminen poikkeavat huomattavasti teollisyhteiskunnan liiketoiminnan lainalaisuuksista.

- Esitetään paikallista sopimista käyttöön otettavaksi järjestäytymättömien työnantajien osalta sillä, että työehtosopimusten yleissitovuus poistetaan. Työehtosopimukset koskisivat edelleenkin järjestäytyneitä osapuolia.

EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevan työvoiman tarveharkintamenettely aiheuttaa turhaa hallintoaakkaa työnantajille tilanteissa, joissa työnantaja haluaa rekrytoida ulkomaisia asiantuntijoita. Lisäksi nykyistä menettelyä on verrattain helppo kiertää, jolloin sen tavoitteet eivät toteudu tarkoituksenmukaisesti.

- Ulkomailta tulevan työvoiman tarveharkinnan poistaminen.

2.2 Palkan sivukulut ja työn yksikköhinta

2.2.1 Työelälemaksut

Työnantajien sekä palkasta pidättämien että sivukuluina maksettavien työeläkevakuutusmaksujen (TyEL) osuutta palkkakuluista on korotettu n. prosentti joka vuosi järjestelmän olemassaolon ajan. Mikäli työeläkevakuutusmaksuja käsitellään ajallisesti siirrettynä palkanmaksuna, kasvu voidaan tulkita jatkuvaksi ansiottomaksi palkankorotukseksi, joka on ristiriidassa hallituksen työn yksikkö-

kustannusten laskun ja kilpailukyvyyn parantamisen tavoitteiden kanssa.

Työnantajien eläkemaksujen asema suurimpana yksittäisenä työllistämistä kuormittavana sivukuluna tekee TyEL:istä houkuttelevan muutoskohteen. Asteittainen eläkevakuutusmaksujen siirtäminen työntekijän palkkakuittiin olisi siksi ylivoimaisesti tehokkain keino toteuttaa sisäinen devalvaatio, koska yksi muutos kattaisi kaikki palkansaajat. Tarvittaessa nettovaikutusta palkansaajan ansioihin voisi tasapainoittaa ansiotuloverotuksen verovähennyksin tai -alennuksin. Työmarkkinajärjestöt voivat tarvittaessa huomioida muutoksen vaikutukset työehtosopimusten bruttopalkkatasoihin ja toteuttaa tasojen tarkistukset.

- Esitetään, että siirtymäaikana työnantajan osuutta työeläkemaksusta siirretään vuosi kerrallaan esim. 3 prosenttiyksikköä työntekijän palkkakuittiin ja näin ollen työntekijän palkasta suoraan pidätettäväksi.
 - Vaihtoehtoisesti toteutetaan muutos kertamuutoksena, niin, että työmarkkinajärjestöille annetaan 2-3 vuotta aikaa reagoida muutokseen.

Toteutuessaan täysimääräisesti, TyELin siirtäminen palkansaajan ennakonpidätyseräksi yksinkertaisesti lisäksi yritysten kirjanpidon hallintotaakkaa, koska silloin eläkevakuutusmaksujen laskennalliset pidätykset voisi käsitellä yhtenä eränä siinä, missä ne tällä hetkellä jaetaan kahdeksi eräksi, joista yksi muodostaa vähennyskelpoisen liiketoiminnan kulun ostovelkatilin kera ja toinen kirjataan erilliseksi ennakonpidätysvelaksi. Lisäksi siirto parantaisi merkittävästi suomalaisen eläkejärjestelmän avoimuutta, kun palkansaajat olisivat tietoisia eläkejärjestelmän kustannuksista ja kehityksestä. TyEL-järjestelmän muuttaminen riittää työn yksikkökustannusten laskun toteuttamiseksi, mutta muutos voidaan ylettää myös YEL-järjestelmään hallintotaakan vähentämiseksi.

2.2.2 Muut sivukulut

Suomessa on eläkevakuutusmaksujen lisäksi muitakin palkkoihin liittyviä sivukuluja. Koska näiden erien lopullinen vastaanottajataho on työnantajayrityksen näkökulmasta täysin epäoleellinen, työnantajan hallintotaakkaa tulisi helpottaa yhdistämällä veroluonteiset sivukulumaksut yhdeksi eräksi, jonka suuruus vastaisi nykyisten erien summaa. Työttömyysvakuutusmaksu on jaettu palkansaajan ja työnantajan välillä vastaavasti osuuksin 1,0% (ennakonpidätys) ja 1,15% (sivukulu). Yhtä lailla veroluonteinen työnantajan sosiaaliturvamaksu on vuonna 2016 2,12 prosenttia palkan päälle. Työttömyysvakuutusmaksun nykyinen porrastus suurille yrityksille voidaan säilyttää ottamalla käyttöön suurille työnantajille lankeava työnantajan ylimääräinen maksu, joka vastaa nykyistä prosenttiyksikkölisäystä suurten työnantajien kohdalla.

- Esitetään, että työnantajan pienet, veroluonteiset sivukulut yhdistetään yhdeksi eräksi.
- Esitetään, että y.m. erä muutetaan palkkalaskelmasta vähennettäväksi eräksi.

Työtapaturma- ja ryhmähenkivakuutusmaksujen osalta ei ole tarpeen tehdä muutoksia, koska niiden määräytyminen on monimutkaisempaa ja saajat ovat yksityisiä vakuutusyhtiöitä.

2.3 Alkoholilainsäädäntö

Kotioloissa alkoholia nautittaessa alkoholiannokset ovat suurempia kuin ravintola-annokset ja ihmisillä on selkeä taipumus aliarvioida omaa juomistaan¹. Suomessa alkoholivalvonnan painopiste on käytännön syistä kuitenkin ravintoloiden valvonnassa. Vuonna 1995 ravintolat myivät yli viidenneksen kaikesta alkoholista, mutta vuoteen 2014 mennessä osuus on laskenut kymmenekseen kokonaiskulutuksesta². Tähän on vaikuttanut erityisesti alkoholin matkustajatuonnin huomattava kasvu pääasiassa Virossa, jonka voidaan katsoa johtuvan suomalaisen alkoholimyynnin heikosta kilpailukyvyistä kuluttajamarkkina-alueella. Tämän seurauksena alkoholivalvonta saavuttaa pienemmän osan kulutuksesta.

Ravintola-anniskelu on tarkasti säänneltyä ja luvanvaraista, mikä edistää anniskelun vastuullista valvontaa. Alkoholin nauttimisesta aiheutuvien haittojen vähentämiseksi ehdotetaan ravintola-anniskelun hintaa laskettavaksi kilpailukykyisemmäksi kotiloja varten hankittavan vähittäiskauppojen ja Alkon tuotetarjonnan kanssa. Anniskelun verotus koostuu suoraan alkoholin valmisteverosta sekä arvonlisäverosta. Valmisteveron hyvitys on mahdollinen, mutta sekä yrittäjien että veroviranomaisten hallintotaakan kannalta turhan raskas tapa toteuttaa verotuksen kevennys. Näin ollen huomio kohdistuu anniskelun arvonlisäveroon.

- Esitetään ravintola-anniskelun arvonlisäveron laskettavan ravintolaruoan 14%:n verokantaan. Muutos tarkoittaisi lähes 9 prosentin hinnanalennusta ravintola-anniskeluun.

Huom!: Ruokaravintoloiden suosiminen ns. baarien ylitse alkoholin verotuksessa on harkinnan arvoista, mutta todettu erittäin vaikeaksi toteuttaa lainsäädännön näkökulmasta ja se turhaan monimutkais-taisi arvonlisäverokantakokoelmaa entuudestaan.

3 Sosiaaliturva

3.1 Ansioturva

- Esitetään kaikki työntekijät kattavan yleisen työttömyyskassan perustamista esim. Kansaneläkelaitoksen hallinnon piiriin ja muiden työttömyyskassojen julkisen rahoituksen ja julkisen tehtävän poistamista. Työttömyyskassat saisivat edelleen toimia yksityisinä työttömyysvakuutuslaitoksina, mutta omavaraisesti.

3.2 Työttömyysturva

Osa-aikaisesti itsensä työllistävät ovat osittain pois julkisen talouden taakasta ja ylläpitäessään ammatitaitojaan välttyvät pitkittyneeseen työttömyyteen liittyviltä ongelmilta osaamisen vanhentumisessa. Näin ollen tulisi maksimoida heidän kannustimensa osa-aikaiseen itsensätyöllistämiseen. Tällä hetkellä epäselvyyksiä, tulkintaeroja ja ongelmia aiheuttaa työttömyysturvalain määritelmä yrittäjästä, joka sattumanvaraisesti asettaa kansalaiset eriarvoiseen asemaan. Nyt TyELin piiriin kuuluvista osa tippuu järjestelmien väliseen katveeseen täysin epätarkoituksenmukaisesti; heitä ei ole vakuutettu minkään virallisen järjestelmän puitteissa ja tippuvat hallinnollisesti raskaan toimeentulotuen piiriin.

1 Terveyskirjasto, skr00065 (004.011), Kustannys Oy Duodecim 2015

2 Anniskelu ravintoloissa lukuina, MaRa ry, 2015

- Esitetään, että työttömyysturvalaissa yrittäjämäisen toiminnan kriteeriksi tulisi ottaa YEL-vakuutusvelvollisuuden ehtojen täytyminen toiminnassa tai muu objektiivinen mittari ja poistaa nykyinen monitulkintainen ja monihaarainen määrittelykokonaisuus laista.
- Esitetään TE-toimistojen asiakastyönä tehtävän työnvälitystoiminnan lakkauttamista kokonaisuudessaan ja työttömyysturvan tarveharkinnan ja siihen liittyvien selvitysten siirtämistä Kansaneläkelaitoksen vastuulle.

3.3 Asumisen tuet

Nykyinen kolmihaarainen asumistukijärjestelmä ei palkitse sellaisia asumisvalintoja tekeviä, jotka valinnoillaan säästävät julkisia varoja tai asuvat tavalla, joka laajemmin edesauttaa asumisresurssien tehokasta allokoitua niiden tarpeiden mukaisesti. Taustalla on asumistukijärjestelmän laskentaperiaate, jossa huomioidaan asumismenot, vaikka asumistuki ei laskentatavastaan johtuen koskaan kata asumiskuluja täysimääräisesti.

- Esitetään yleisen asumistuen määrän irrottamista toteutuneista asumiskuluista ja laskettavan kiinteästä alkusummasta alkaen arvioitujen kuukausitulojen ja alueellisen kertoimen mukaan (per asukas).

3.4 Eläkkeet

Eläkkeensaajien toimeentulossa on merkittäviä eroja riippuen paljolti siitä, kuinka paljon eläkkeensaaja on työelämässään kerryttänyt ansioperusteista eläketurvaa. Vähimmäiseläkkeen taso on erityisesti maksullisia tukipalveluja tarvitsevien vanhusten kohdalla turhan matala, ja joko johtaa ala-arvoiseen elintasoon tai lopun elämän kestävään toimeentulotukiasiakkuuteen. Toimeentulotukiasiakkuus taas on eläkkeensaajan tapauksessa valtion ja kuntien kustannustenjaon osaoptimointiongelma, joka tuottaa turhaa hallintotyötä kunnille ja tulevaisuudessa Kansaneläkelaitokselle. Nykyisellään valtion ja kuntien toimeentulotuen kustannusten jakaminen rankaisee aiheettomasti köyhiä eläkeläisiä asuttavia köyhiä kuntia, erityisesti maaseudulla.

Ongelma juontaa ennen kaikkea Suomen eläkejärjestelmän järjestämistavasta, jossa vähäistä työhistoriaa omaavan tulotaso jää vähimmäiseläkkeen tasolle, kun taas työelämässä ollut saa tosiasiallisiin eläkemaksuihinsa nähden ylisuurta työeläkettä ja nauttii lisäksi siitä verrattain alhaista verotusta. Tämä epäsuhta antaa aihetta tarkastella kriittisesti työeläkevakuutettujen etuasemaa senkin suhteen, että heidän matala veroasteensa ei vastaa yhteiskunnan heille tänä päivänä kohdistamien julkisten palvelujen kustannuksia, vaan talouden murroksessa yhä kasvavan verotaakan kantajiksi joutuu yhä pienenevä työllisten työikäisten joukko, mikä palkankorotuspaineiden kanssa heikentää maan kilpailukykyä.

- Osuudessa 2.2.1 esitettyjen toimenpiteiden tueksi esitetään, että vanhuuseläkettä tai varhaistettua vanhuuseläkettä saavien verotonta takuueläketasoa korotetaan 10%:lla
- Esitetään, että verotonta takuueläkettä suurempien eläkkeiden verotusta kiristetään sekä takuueläkkeen kasvun kattamiseksi että vanhusten käyttämien julkisten palveluiden rahoittamiseksi kestäväälle pohjalle niin, että työssäkäyvien verotaakkaa suhteessa pienenee.

Eettisen kestävyuden ja sukupolvienvälisen reiluuden merkeissä ansioperusteisesti vakuutettujen eläkkeiden tasoa olisikin laskettava merkittävästi työn yksikkökustannusten kasvun hillitsemiseksi ja eläkejärjestelmän rahoitus pohjan kestävyuden varmistamiseksi. Tätä voidaan kuitenkin toistaiseksi pitää ennennäkemättömän rohkeaa politiikkaa vaativana muutoksena, jolle ei nykyisessä poliittisessa tilanteessa ole edellytyksiä.

3.5 Opintotuki

Korkeakouluopiskelijoiden opintotuki on kasvukeskusten asumiskustannusten kasvun vuoksi riittämätön jopa lainarahoitukseen yhdistettynä turvaamaan opiskelijan toimeentulon ilman osa-aikaista työsäkäyntiä. Nyt opintojen aikaisen kohtuullisen toimeentulotuen rahoittaminen työssäkäynnillä törmää nopeasti kannustinloukkuun opintotuen nykymittapuulla varsin matalien tulorajojen vuoksi. Korkeakouluopiskelijoiden työelämätaitojen ja työkokemuksen kartuttaminen on kuitenkin erittäin toivottava ilmiö, eikä sitä tai opiskelijan omaa toimeentuloa tulisi liikaa rajoittaa.

- Esitetään opintotuen tulorajojen poistamista tai huomattavaa korottamista

3.6 Perustulo

Tämän esityskokoelman valmistelijat valmistelevat Sitran suunnittelukilpailun kautta KELAn perustulokokeilun selvitystyötä varten raporttia, joka on määrä julkaista 8.3.2016.

Yleisiksi periaatteiksi sosiaaliturvan kehittämiseksi ehdotetaan harkinnanvaraisuudesta pois päin siirtymistä kohti matalapalkkatukimaista ratkaisua vähätuloisten toimeentuloon, joka rakenteellisesti ja kannustimiltaan turvaisi matalapalkkaisen, matalan tuottavuuden työn toimivat työmarkkinat, jotka ovat vaarassa kriisiytyä asumiskustannusten nousun ja talouden murroksen myötä. Ennen kaikkea matalan tuottavuuden työpaikkojen olemassaolon mahdollistaminen ehkäisee syrjäytymistä, radikalisoitumista ja inhimillistä kärsimystä.